

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Národní hospodářství a jeho výkonnost

Národní hospodářství

Národní hospodářství

- Veškeré činnosti hospodářského charakteru realizované na konkrétním státním území za účasti všech výrobních faktorů.
- Výrobní faktory
 - Půda – půda, nerostné bohatství, voda, klimatické podmínky
 - Práce – počet, vzdělání, věk, struktura, kultura
 - Kapitál

Činitelé ovlivňující národní hospodářství

- Politický systém
- Legislativní systém
- Ekonomický systém
- Národní bohatství
 - Výzkum, vývoj
 - Infrastruktura

Podstata hospodářské politiky

- Hospodářská politika je konkrétní jednání státu, kterým je ovlivňována hospodářská situace v širokém národním měřítku.
- Dříve: HP = dosažení maxima společenského blahobytu
- Dnes: HP se utváří na základě střetu názorů politických stran a lobby, byrokracie a reakce na konkrétní hospodářskou situaci

Oblasti hospodářské politiky

- Makroekonomická hospodářská politika (stabilizační):
 - fiskální (rozpočtová)
 - měnová (monetární)
 - vnější hospodářská
 - důchodová
- Mikroekonomická hospodářská politika:
 - politika ochrany hospodářské soutěže
 - strukturální politika
 - regionální politika
 - politika redistribuční a důchodová
 - sociální politika aj.

Členění hospodářské politiky

- fiskální (rozpočtová)
 - soustava veřejných rozpočtů
 - mimorozpočtové fondy
 - rozpočty vládních neziskových organizací, veřejných podniků ve veřejném sektoru
- monetární
 - provádí ČNB
 - ovlivňuje *peněžní zásobu* nebo *úrokové sazby* s cílem stabilizovat ekonomiku
- důchodová
 - zahrnuje různé formy regulace mezd
 - sociální politika
- vnější měnová
 - souvisí s zahraničním obchodem
 - přímé nástroje (clo, kvóty, neviditelné překážky obchodu - hygienická nařízení, normy)
 - nepřímé nástroje (intervence na devizových účtech)

Sektory trhu

- NH je tvořeno soustavou podnikatelských jednotek s různou činností.
- Sektory trhu - seskupení hospodářských odvětví na základě podobných znaků
- Národní hospodářství je členěno na sektory:
 - Primární
 - Sekundární
 - Terciální
 - Kvartérní
- Základní členění sektorů trhu se používá pro hrubé vymezení výkonnosti jednotlivých ekonomik a vyjádření jejich HDP.

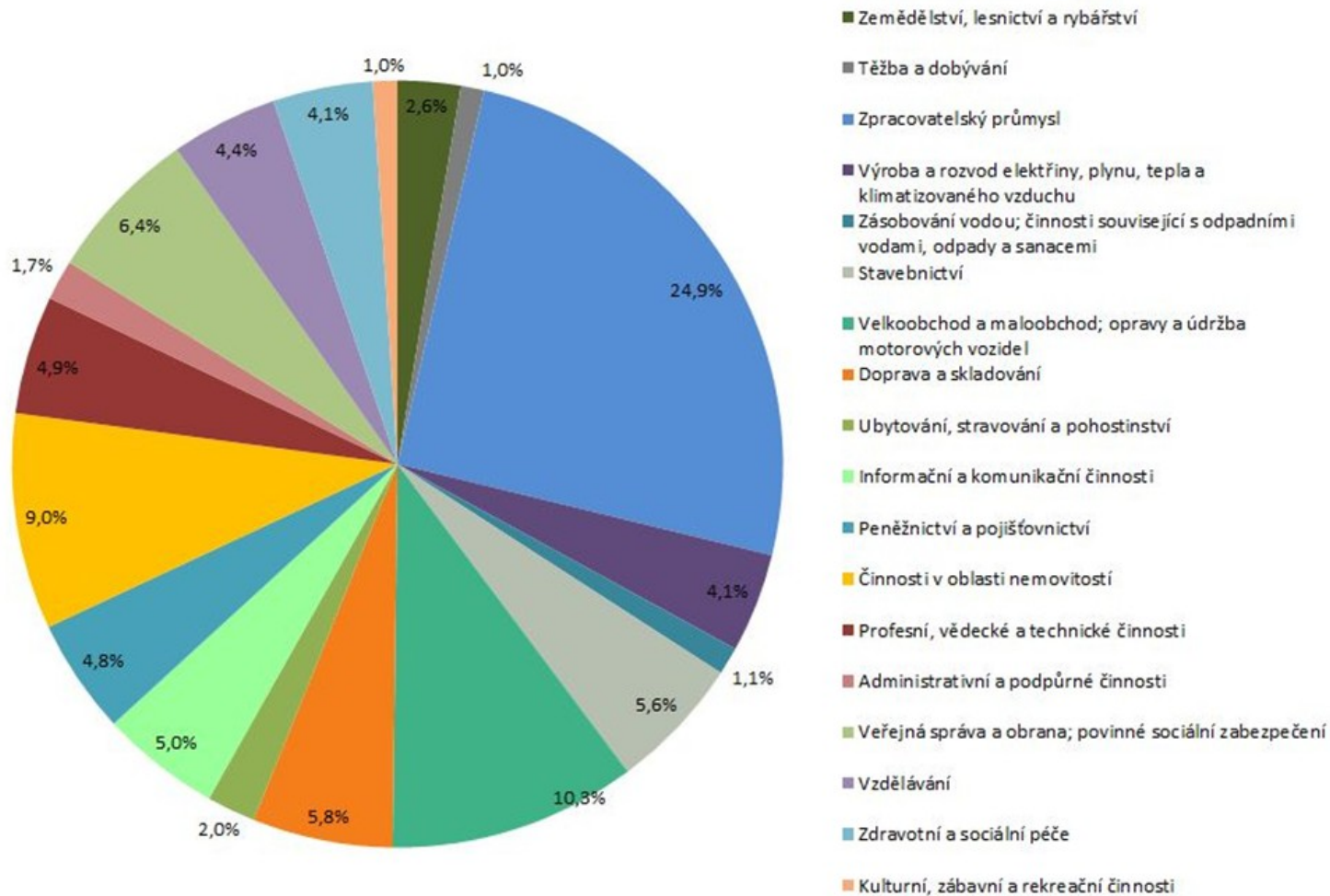
Sektory v ČR

- **Podíl sektorů na ekonomice ČR**
 - Největší podíl: zpracovatelský průmysl, obchod se zbožím a nemovitostmi, stavebnictví, doprava a skladování → v součtu více jak polovina HDP
 - Průmyslová výroba: asi třetinový podíl na výkonu českého hospodářství
 - Zemědělství: pouze 3% podíl
- **Zaměstnanost v jednotlivých sektorech**
 - Služby: cca 56 % ekonomicky aktivních obyvatel
 - Průmysl: cca 40 % ekonomicky aktivních obyvatel
 - Zemědělství: necelá 4 % ekonomicky aktivních obyvatel

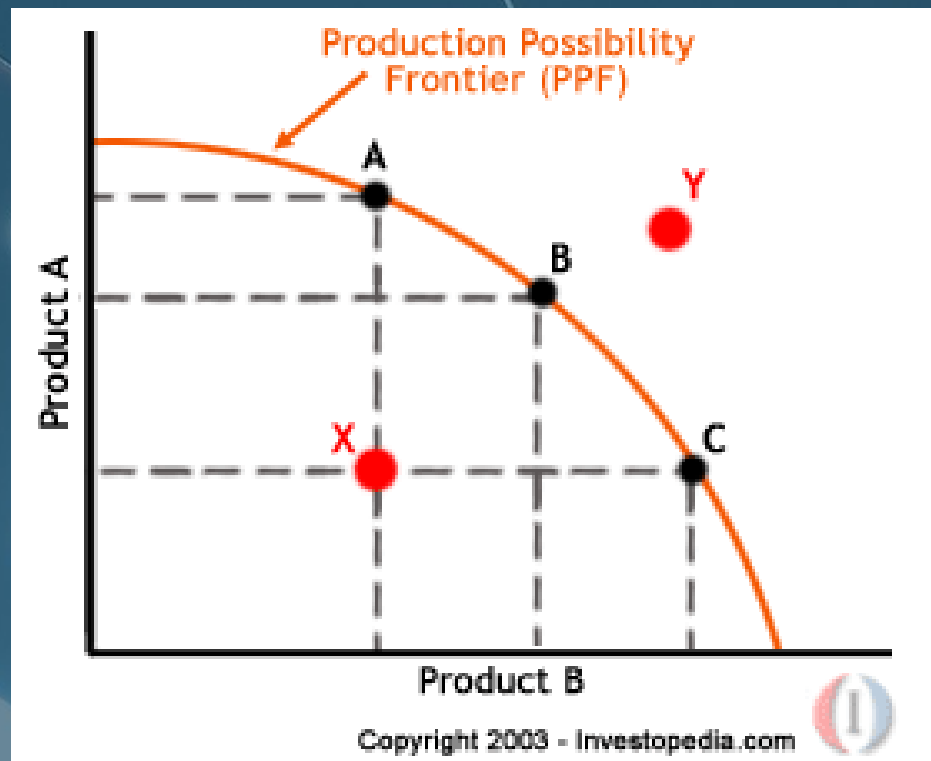
Sektory v ČR

– podíl na HDP v ČR

Hranice produkčních možností

- kombinace statků, které je možné v ekonomice maximálně vyrobit s danými výrobními zdroji a danou použitou technologií
- předpokládá, že všechny výrobní faktory jsou využívány efektivně

HDP

- HDP = souhrn veškeré finální produkce zboží a služeb vyrobené v určité zemi během jednoho roku.
- nezachycuje stínovou ekonomiku (cca 10 % HDP, viz [Drogy či prostituce. Česká stínová ekonomika je na vzestupu - iDNES.cz](#)), produkci externalit, netržní produkci.
 - hrubý DP – zahrnuje všechny investice
 - čistý DP – zahrnuje pouze čisté investice
- Národní důchod = součet veškerých příjmů, které získávají vlastníci výrobních faktorů využitých k vytvoření produkce

Hrubý x čistý HDP

- Rozdíl představují tzv. obnovovací investice
- čistý produkt zahrnuje pouze čisté investice
- je velmi náročné vyčíslit hodnotu a poměr obnovovacích a čistých investic - je možné čisté investice zjistit také odečtením tzv. amortizace (odpisů vyjadřujících opotřebení)

HNP

- HNP = celková tržní hodnota konečných výrobků a služeb vyprodukovaných za jeden rok výrobními faktory určitého státu
 - nominální HNP – měřený v běžných cenách
 - reálný HNP – měřený ve stálých cenách
- je však méně využívaný i z toho důvodu, že získat data a podklady pro výpočet HNP je náročnější

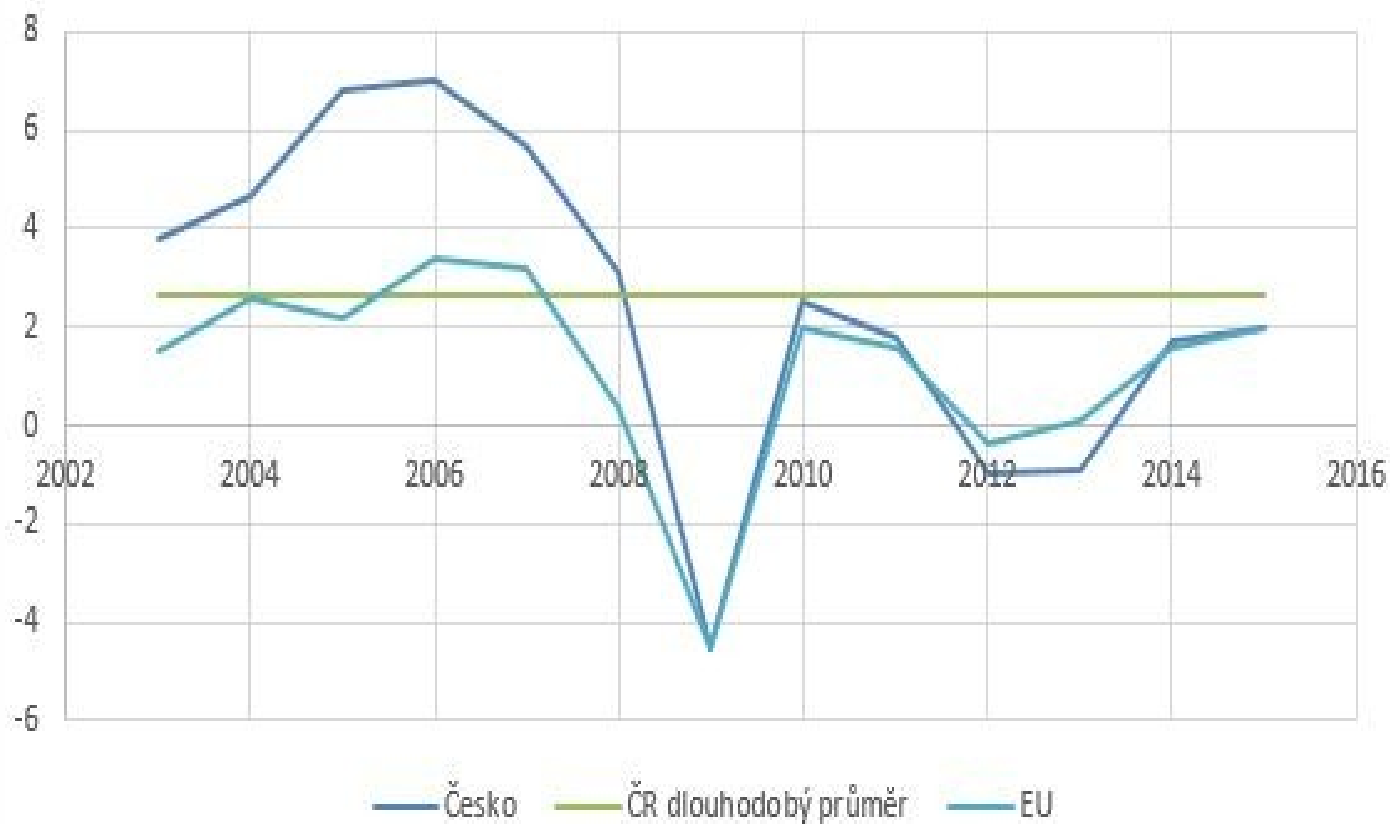

HDP roste, máme se nejlépe v historii
a když to ještě chvíli vydrží, tak už nebudeme
jezdit ve Felicii, ale ve Fabii.

Vývoj ekonomiky v ČR

Vývoj HDP ČR

Nominální produkt

- - HDP, HNP vyjádřený v tržních cenách běžného roku
- - měří celkovou hodnotu zboží, služeb za dané určité období v běžných cenách
 - - běžné ceny = ceny období, v němž jsou zboží a služby vyprodukovány

Nominální produkt

- Změna velikosti NP se mění v závislosti na:
 - a) změnách tržních cen výrobků a služeb
 - b) změnách objemu prodaných výrobků a služeb

Reálný produkt

- – reálný HDP měří celkovou hodnotu zboží a služeb (množství produkce) za dané období ve stálých cenách
 - – stálé ceny = ceny určitého výchozího období, které jsme si zvolili
- – reálný HDP měří celkové množství produktu, zatímco nominální HDP jeho současnou peněžní hodnotu
 - – tzn. jde o nominální HNP očištěný od inflace

Reálný produkt

- velikost reálného produktu se mění v závislosti na:
 - – objemu a struktuře vyrobených výrobků a služeb

Výpočet HDP

- Produkční metoda
 - $HDP = \text{Produkce} - \text{Mezispotřeba} + \text{Daně z produktů} - \text{Dotace na produkty}$
- Výdajová metoda
 - $HDP = C + I + G + (Ex - Im)$, kde
 - C - výdaje domácností na spotřebu
 - I – soukromé hrubé domácí investice
 - G – vládní výdaje na nákup výrobků a služeb
 - $(Ex - Im)$ – čistý export
- Důchodová metoda
 - hrubé mzdy, tedy mzdy před zdaněním,
 - renty (plynoucí z vlastnictví půdy) a další příjmy z vlastnictví,
 - čisté úroky (rozdíl mezi obdržеныmi a placenými úroky),
 - příjmy ze samozaměstnání,
 - hrubé zisky korporací (ze kterých se následně platí daň ze zisku, část se může rozdělovat prostřednictvím dividend mezi akcionáře, zbylý zisk zůstává jako nerozdělený)
 - nepřímé daně (čistý národní produkt)
 - obnovovací investice (hrubý národní produkt)

Spotřeba domácností

- Statistikou se zabývá Český statistický úřad, bere v potaz:
 - Typy domácností – domácnosti zaměstnanců (celkem, s dětmi, bez dětí), samostatně činných, nezaměstnaných, důchodců, domácnosti podle velikosti obce a podle právního důvodu užívání
 - přehled příjmů a vydání – hrubé peněžní příjmy, čisté peněžní příjmy (% ze závislé činnosti, z podnikání, soc. příjmy), hrubá peněžní vydání (daň z příjmů, zdrav. a soc. pojištění), čistá peněžní vydání (a. Podle účelu použití – spotřební vydání, vydání neklasifikovaná jako spotřební, b. Podle druhu vydání – potraviny, nápoje, průmyslové zboží, služby, platy aj.)

Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK)

- Fixní kapitál je druhem fyzického kapitálu – stavby (budovy, sklady), zařízení (stroje, dopravní prostředky) a infrastruktura (prostředky zahrnující pohyb osob, informací, zboží, energie), pro dlouhodobé užití
- THFK: hodnota pořízení hmotných i nehmotných investic, tedy majetku, který nebude pouze spotřebováván, ale využít pro další produktivní činnost, konkrétněji představuje:
 - nové investice, rekonstrukce, modernizace a nákupy a bezplatné nabytí dlouhodobého majetku
 - pořízení nehmotných fixních aktiv
 - zvýšení hodnoty nevyráběných nefinančních aktiv

Nemyslím, že bychom byli z krize venku.
V nejistých dobách mívá ekonomická krize tvar písmene W.

Ale v dnešní době globální internetové ekonomiky
očekáváme průběh ve tvaru www.

Investice

- akcelerační princip investic
 - vzrůst poptávky po investicích je v rostoucí ekonomice vyšší než růst produktu
 - vzroste-li objem produkce, je nutné zvýšit fixní kapitál; dojde tedy ke zvýšení poptávky po investicích (tzv. indukované investice, opakem jsou restituční investice – nahrazující opotřeбенý fixní kapitál)
- multiplikační princip investic
 - rostoucí investice vyvolají vyšší nárůst poptávky a produkce a díky tomu se zvýší i investiční výdaje, ovšem dochází ke kapacitnímu vyčerpání ekonomiky
 - za růstu produkce klesá poptávka po investicích, což vede k dalšímu snížení produkce – podniky přestanou obnovovat fixní kapitál a dojde k jeho znehodnocení
 - V případě zlepšení hospodářských podmínek se fixní kapitál snaží následně podniky obnovit – zahájí tak nákup investičních statků, což vede k růstu produkce a dojde k působení akceleračního efektu

Zahraniční obchod

- je symbolem propojení ekonomik, které probíhá formou obchodu přes hranice států
- význam ZO: zlepšuje politické vztahy mezi státy, úspora výrobních faktorů (věc, kterou je levnější vyrobit v zahraničí), rozšíření nabídky statků na trhu
- předmětem obchodu není jen zboží, ale i služby (banky, pojišťovny) a práva (licence)
- základní formy zahraniční obchodní politiky: protekcionismus – ochrana vlastního trhu pomocí cel, kvót atd. X liberalismus – volný obchod dle pravidel zákona, za zakladatele je považován Adam Smith
- charakteristika politiky ZO v České republice:
 - do roku 1990 byla v ČR centrálně řízená ekonomika = uzavřená ekonomika
 - silný průmysl (uhelné doly, Baťa, Škoda Auto) => po roce 1990 došlo k otevření ekonomiky (začal se realizovat mezinárodní obchod)
 - po vstupu do EU byly odstraněny další obchodní překážky
 - obchodními partnery ČR jsou hlavně Německo, Slovensko, Polsko a Francie

Spotřeba vlády – státní rozpočet

- Státní rozpočet, jakožto spotřeba vlády, spadá pod pojem „veřejný rozpočet“
- Představuje klíčový prvek soustavy veřejných rozpočtů, je jím přerozdělována 1/3 až 1/2 HDP (v EU průměrně 49,3 %)
- St. rozpočet jako bilance, složená z příjmů a výdajů
- Příjmy státního rozpočtu tvoří hlavně přímé a nepřímé daně, dále nedaňové příjmy
- Nedaňové příjmy: místní poplatky, notářské poplatky

Výdaje neziskových institucí

Mezi základní výdaje patří:

- nákup materiálu a energie
 - výdaje na služby
 - mzdy
 - platby pojistného (sociálního a zdravotního)
 - sociální výdaje (kultura, sport atd.)
 - ostatní výdaje
-
- Financování neziskových organizací je doplňováno především z veřejných rozpočtů, čímž státní správa a samospráva zabezpečuje výkon veřejně prospěšných služeb.
 - Podíl českého neziskového sektoru na HDP ČR se v posledních letech pohybuje okolo 0,7 %. Práce dobrovolníků z toho je 0,15 %

DNES AKCE BALÍČEK
VOLÁNÍ, SMS A
EXTRA DATA V CENĚ

VÁCLAV VEVERKA

Přesně dle smlouvy, balíček s extra daty v ceně.
Máte tam údaje HDP za první pololetí roku 2018...

Situace v ČR

- HDP v ČR – grafy, mapy
 - <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30832>
- Historická ročenka vývoje HDP, mapy srovnání
 - https://www.czso.cz/csu/czso/5013-12-n_2012-12

Ukazatele ekonomického blahobytu I.

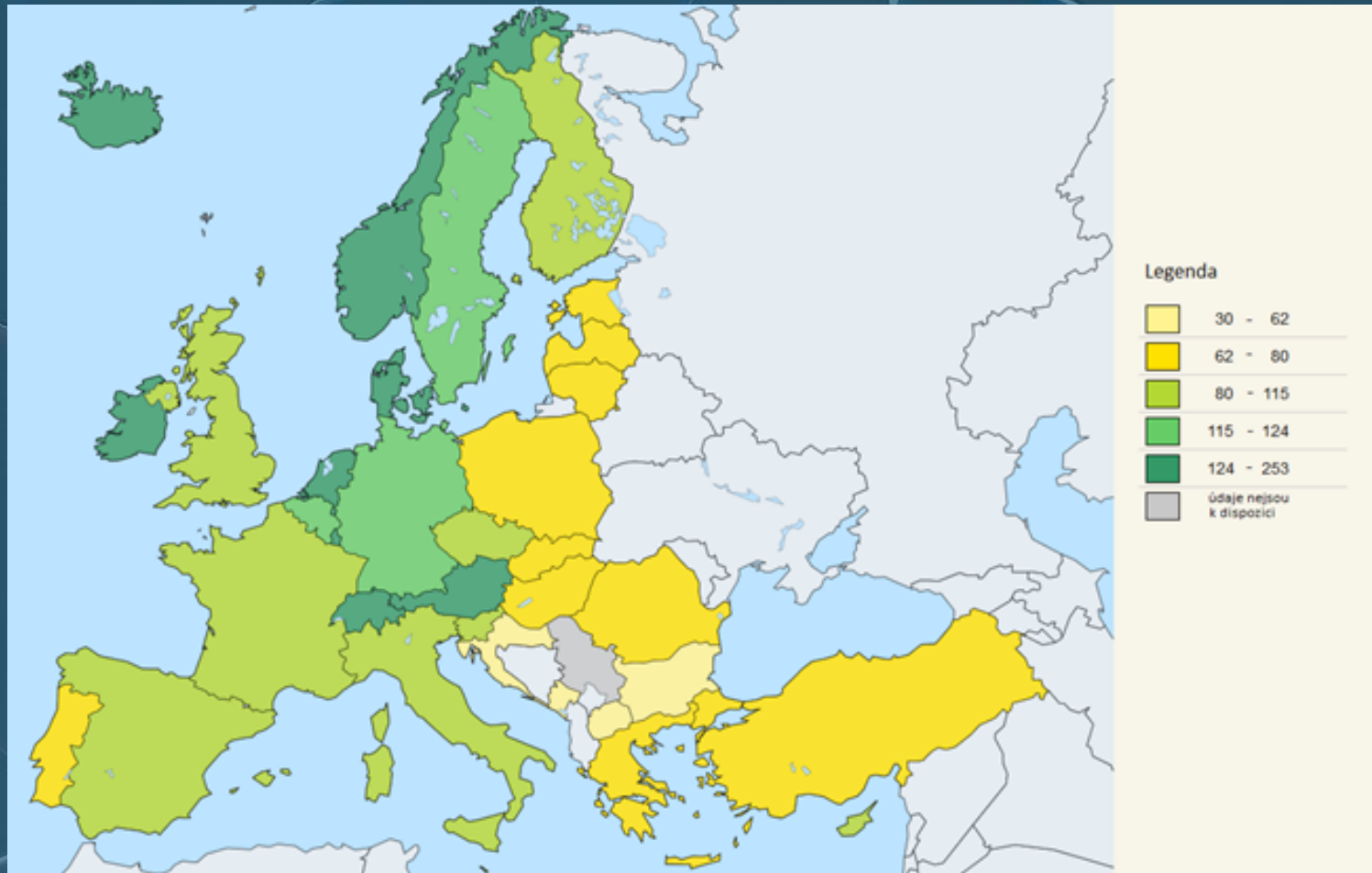
- snaží se o širší hodnocení kvality života, nezaměřují se úzce na výkon. Mezi dimenze ukazatelů blahobytu patří:
 - hmotná životní úroveň (důchod, spotřeba a bohatství),
 - zdraví,
 - vzdělání,
 - osobní aktivity, včetně pracovních,
 - účast na politice a vládnutí,
 - společenské styky a vztahy,
 - životní prostředí,
 - nejistota ekonomická i fyzická

Ukazatele ekonomického blahobytu II.

- Čistý ekonomický blahobyť
 - $NEW = HDP + \text{šedá a černá ekonomika} + \text{produkce pro vlastní potřebu} - \text{negativní dopady hospodářské činnosti (záporné externality trhu)}$
- Index udržitelného ekonomického blahobytu (ISEW)
 - navíc např. změny v rozdělení příjmů, následky za poškození životního prostředí
- Index ekonomického blahobytu (IEWB)
 - navíc např. ochranu před sociálními riziky či sociální nerovnost
- Index lidského rozvoje (HDI)
 - navíc např. očekávanou délku života, gramotnost a počet let školní docházky

Evropský srovnávací program

Dobrá zpráva je, že na krátkou chvíli jsme rostli dokonce rychleji než Slovensko. Ta smutná je, že to považujeme za dobrou zprávu.

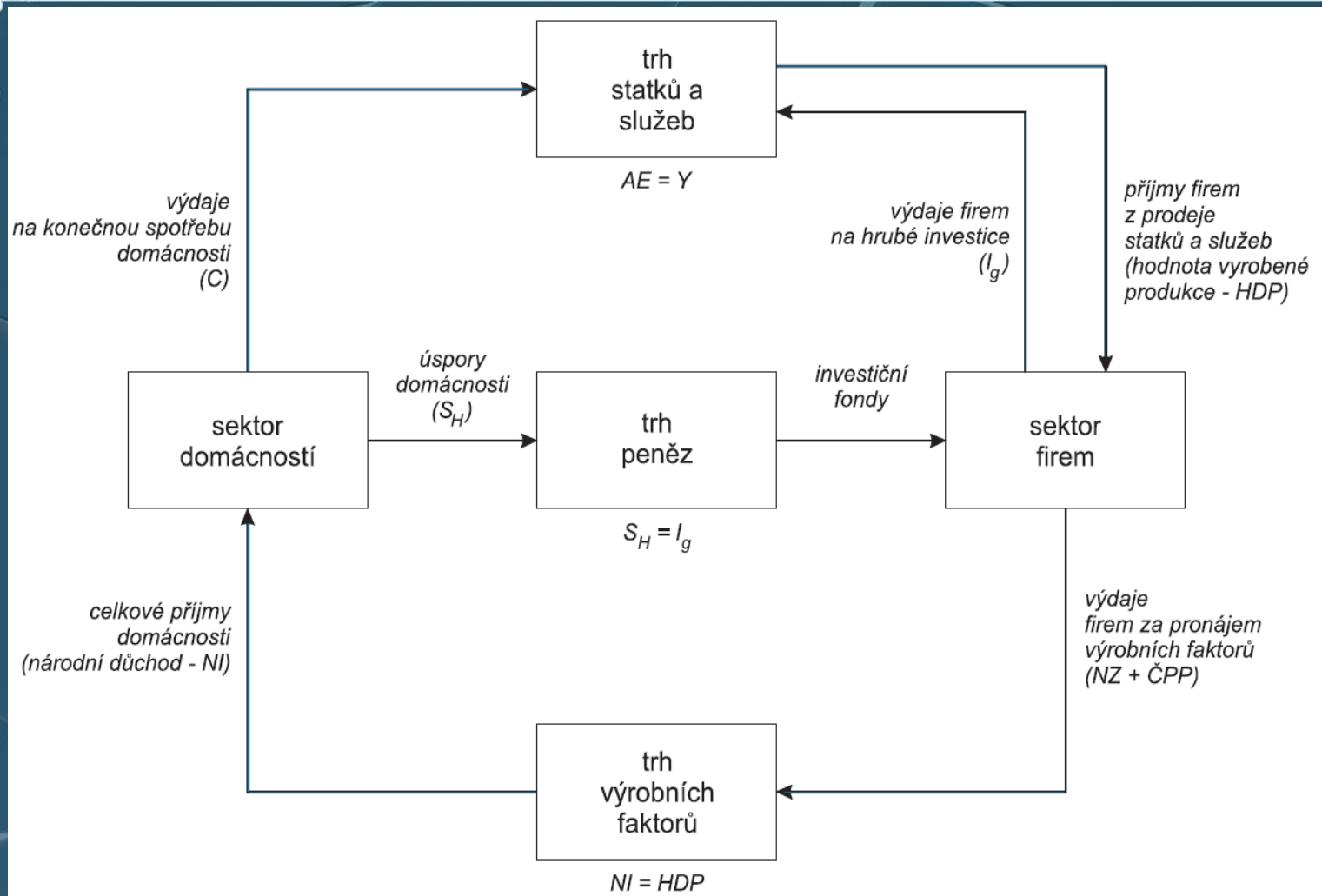

Dvousektorová ekonomika

- Tvoří ji pouze domácnosti a podniky
- platí, že hrubý domácí produkt je zároveň disponibilním důchodem domácnost (není zahrnutý stát, který tak nic neodčerpává ani nic nevyplácí)
- $Y = C + I_g$, kde
- Y – celková produkce
- C – spotřeba
- I_g – výdaje podniků na hrubé investice

- $Y = AE$, kde
- AE – celkové agregátní výdaje na produkci

Model dvousektorové ekonomiky

Třísektorová ekonomika

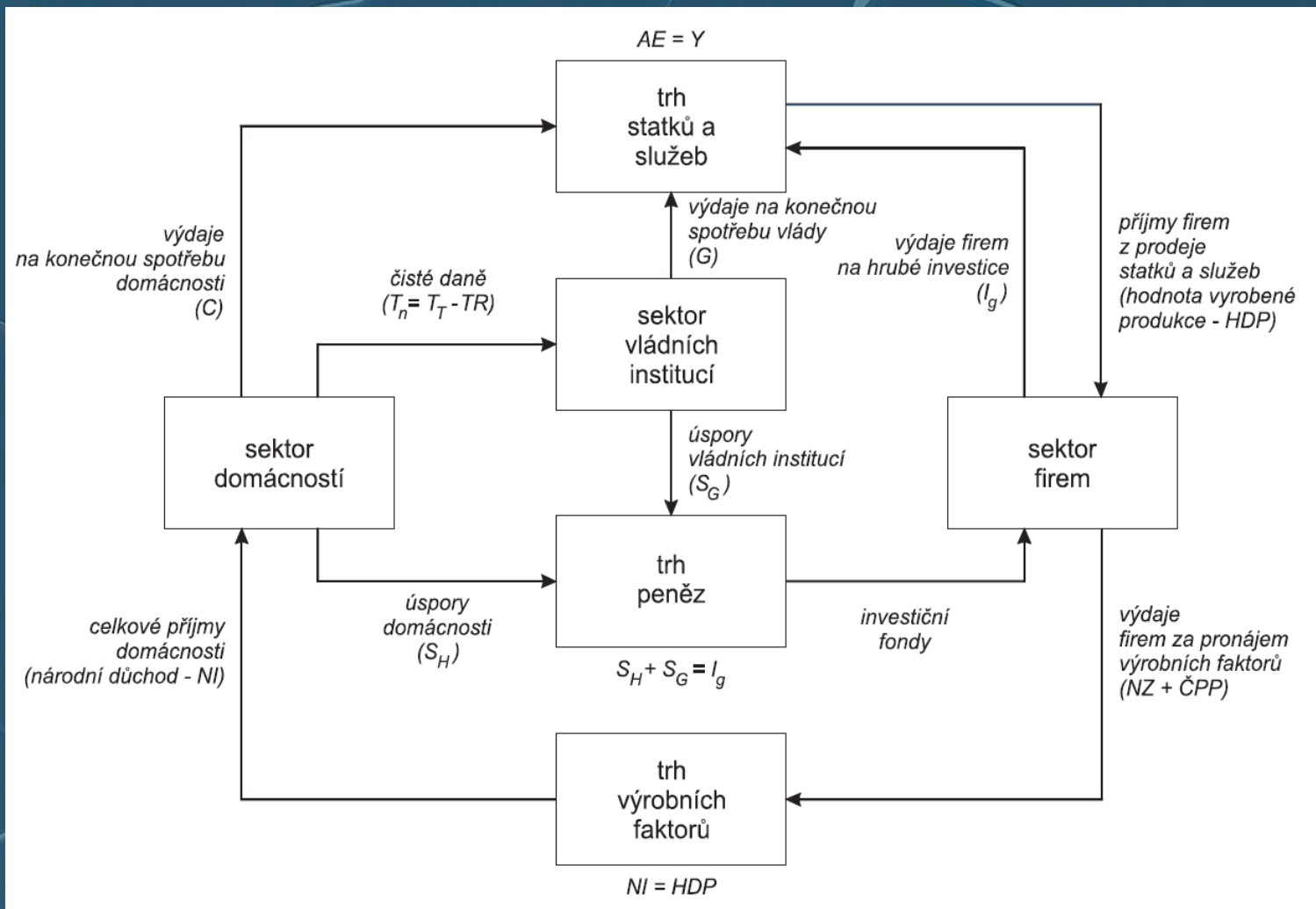
Tvoří ji domácnosti, podniky a stát

- $Y = C + I_g + G$, kde
- Y – celková produkce
- C – spotřeba domácností
- I_g – výdaje podniků na hrubé investice
- G – spotřeba státu

- $Y = AE$, kde
- AE – celkové agregátní výdaje na produkci

- Výdaje domácností na konečnou spotřebu jsou závislé na výši spotřebitelova důchodu a na úrovni čistých daní
- $T_n = T_T - TR$, kde
- T_n – čisté daně
- T_T – celkové daně
- TR – vládní transfery a platby

Model třísektorové ekonomiky

Čtyřsektorová ekonomika

Tvoří ji domácnosti, podniky, stát a zahraničí.

- Úroveň rovnovážného důchodu je určena nejen rezidenty, ale také nerezidenty.
- Nerezidenti pak úroveň rovnovážného důchodu ovlivňují především prostřednictvím dovozů a vývozů.
- $Y = C + I_g + G + (-) NX$, kde
- Y – celková produkce
- C – spotřeba domácností
- I_g – výdaje podniků na hrubé investice
- G – spotřeba státu
- NX – výdaje na čistý vývoz

- $Y = AE$, kde
- AE – celkové agregátní výdaje na produkci

Děkuji za Vaši pozornost. 😊

